

Historia Teatru Lalek Banialuka w Bielsku – Białej

Teatr Lalek Banialuka jest jednym z najstarszych teatrów lalkowych w Polsce i jednym z najbardziej znanych w kraju i na świecie. Założyli go w 1947 roku artyści plastycy Jerzy Zitzman i Zenobiusz Zwolski. Plastyczny rodowód teatru na wiele dziesięcioleci zadecydował o jego artystycznym obliczu. Ze swoimi przedstawieniami Banialuka odwiedziła kilkadziesiąt krajów świata, wśród nich Japonię, Chile i Stany Zjednoczone. Uczestniczyła w najbardziej prestiżowych festiwalach teatralnych, m.in. w Edynburgu, Awinionie, Cividale del Friuli, Nowym Jorku i Charleville-Mézières. Teatr zdobył wiele najwyższych nagród i wyróżnień na najbardziej renomowanych przeglądach. Te sukcesy współtworzyły znakomite osobowości teatru – jego dyrektorzy artystyczni, reżyserzy, scenografowie, a także muzycy.

Teatr do życia powołany został z inicjatywy dwóch miejscowych plastyków Jerzego Zitzmana i Zenobiusza Zwolskiego pod nazwą Teatr Kukiełek Robotniczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci „Banialuka”. Jego pierwsza premiera odbyła się 7 grudnia 1947 r. w sali kawiarnianej Kina „Rialto” przy ul. 1 Maja 7, w bezpośrednim sąsiedztwie siedziby Teatru Polskiego. Plastyczny rodowód jego animatorów na wiele dziesięcioleci zadecydował o artystycznym obliczu zespołu.

Od października 1948 r. do lutego 1950 r. widowiska „Banialuki” prezentowane były w sali dansingowej Hotelu „Prezydent” przy ul. 3 Maja 10, a następnie do 1958 r. w pomieszczeniach dawnej loży masońskiej przy ul. Chopina 3. W styczniu 1950 r. teatr został upaństwowiony i otrzymał, będący własnością Gminy Żydowskiej, budynek Domu Ludowego im. Chaima N. Bialika przy ul. Mickiewicza 20. Usytuowany w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej w latach 1881-1940 synagogi gmach, do nowych potrzeb zaprojektowali Mieczysław Szymuś, Andrzej Pawłowski i Kazimierz Górski.

Budynek „Banialuki” przy ul. Mickiewicza 20 był pierwszym w skali województwa teatrem lalkowym z widownią na 268 miejsc. Jego otwarcie w 1958 r. zbiegło się ze zmianą dyrekcji. W konsekwencji kolejnymi kierownikami zespołu byli m. in. dyrektorzy Teatru Polskiego: Andrzej Uramowicz i Mieczysław Górkiewicz. Z chwilą jednak kiedy w 1965 r. do Bielska-Białej powrócił Zitzman, sytuacja ustabilizowała się. W tym czasie wpływ na oprawę plastyczną przygotowywanych widowisk miała obecność drugiego zawodowego plastyka Andrzeja Łabińca, a także współpraca z grupą wybitnych artystów plastyków, wśród których byli m. in. Marian Bogusz, Jerzy Nowosielski, Jerzy Szymański i Krzysztof Wejman. W repertuarze teatru obok literatury filozofującej i ogólnoludzkiej, obecne były widowiska wyrastające z tradycji regionu, odwołujące się do śląskiej

twórczości literackiej m. in. Gustawa Morcinka. Na jego scenie swoje przedstawienia realizowali m. in. wybitni twórcy polskiego lalkarstwa: Irena Wojutycka, Leokadia Serafinowicz, Wojciech Wiczorkiewicz, Stanisław Ochmański i Jan Dorman.

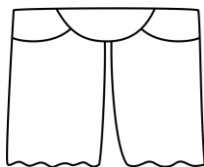
W działalności Teatru ważną rolę pełnią organizowane co dwa lata międzynarodowe festiwale teatrów lalkowych, pomyślane jako przegląd dorobku artystycznego polskiego i zagranicznego lalkarstwa. Przykładem tego na wstępie było zorganizowane w maju 1966 r. spotkanie polskich i czeskich teatrów lalkowych pod nazwą „Bielskie Rendez-Vous”. Z czasem ów przegląd przerodził się w Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek, jedną z najważniejszych imprez lalkarskich świata. U podstaw jego założeń ideowo-programowych tkwiła chęć stworzenia platformy wzajemnych kontaktów, umożliwiających konfrontację i międzynarodową wymianę artystycznych doświadczeń, a także chęć zaktywizowania środowisk twórczych regionu śląskiego. Spotkania te od samego początku wyznaczały realizowanym w Bielsku-Białej spektaklom wysoki poziom. Za ich sprawą „Banialuka” zdołała wypracować pozycję jednego z ważniejszych ośrodków światowego lalkarstwa.

Współcześnie w jej działalności artystycznej odnajdujemy widowiska opracowywane zarówno w poetyce teatrów lalkowych, jak i żywego planu, adresowane zarówno do dzieci, młodzieży, jak i dorosłych. I jakkolwiek tradycyjna lalka nie zniknęła z jej sceny, to jednak najczęściej bywa ona dopełnieniem aktora, jako jego partner, tło i punkt odniesienia. Celowi temu służy w siedzibie teatru otwarta w maju 2007 r. i licząca 128 miejsc tzw. „Scena na Piętrze”.

Ze swoimi przedstawieniami zespół występował na wszystkich kontynentach i w kilkudziesięciu krajach świata, m. in. w Iranie, Izraelu, Mongolii, Japonii, Chile i Stanach Zjednoczonych. Uczestniczył w najbardziej prestiżowych festiwalach teatralnych, m. in. w Edynburgu, Awinionie, Cividale, Nowym Jorku i Charleville-Mezieres. Tworzyli dla niego najbardziej znani reżyserzy, scenografowie i kompozytorzy zarówno krajowi, jak i zagraniczni. We wrześniu 1999 r. Rada Miasta nadała teatrowi imię Jerzego Zitzmana.

Na terenie miasta impresaryjną działalność teatralną prowadzi m. in. Bielskie Centrum Kultury – Dom Muzyki, ul. Słowackiego 27, a o walorach indywidualnego oblicza architektonicznego Bielska-Białej świadczą cenne obiekty sakralne, zespoły zabudowy mieszczańskiej, w tym zwłaszcza popularny zespół staromiejski Bielska z fragmentem podcieni (Starówka). Zachowały się także obiekty architektury przemysłowej i rzemieślniczej z przełomu XIX i XX wieku – (np. ciąg ul. Sobieskiego, ul. Cieszyńskiej i ul. 11 Listopada – tzw. Szlak Zabytków Techniki)) oraz dzielnice willowe wraz z obiektem parkowym Cygańskiego Lasu.

Ze względu na panującą pandemię wszystkie spektakle zostały odwołane. Nie możemy się doczekać, aż znowu Was spotkamy.